

Noorte ettevõtlus: väärtused, hoiakud, poliitikameetmed

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Mitmes Euroopa Liidu (EL) liikmesriigis on noorte töötus endiselt väga suur ning teadvustatakse pikaajalise tööturult eemaloleku majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi. Ettevõtjate töökohtade loomise ja jätkusuutliku majanduskasvu tagamise suurt potentsiaali arvestades on noorte ettevõtluse edendamise ja Euroopa ettevõtjasõbralikumaks muutmisest hiljuti saanud ELi poliitilise tegevuskava prioriteet. Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine ja ettevõtlus ei ole imerohi noorte tööhõivekriisi vastu, sest vaid vähestel noortel on õiged oskused, ideed ja isikuomadused. Ettevõtlustakistuste kaotamisega Euroopa ettevõtlussõbralikumaks muutmisest ja noorte abistamisest loovate ideede edukateks äriplaanideks kujundamisel võib palju kasu olla, sealhulgas otsene ja kaudne töökohtade loomine ning inimkapitali ja uute oskuste arendamine.

Selles aruandes antakse ülevaade noorte ettevõtlusest Euroopa poliitilise tegevuskava ja üksikute liikmesriikide kontekstis. Käsitletakse tegureid, mis mõjutavad füüsilisest isikust ettevõtjaks hakkamise otsust, ning uuritakse noorte isiklike ja ühiskondlike hoiakuid ettevõtluse suhtes, võrreldes Euroopa riike teiste võrreldavate maailma riikidega. Ettevõtlikule isiksusele iseloomulike omaduste tuvastamiseks uuritakse Euroopa noorte ettevõtjate ja noorte töötajate tööalaseid väärtusi ja isikuomadusi. Aruandes analüüsitakse Hispaanias, Iirimaa, Madalmaades, Soomes ja Ungaris rakendatud poliitikameetmeid, mille eesmärk on edendada noorte ettevõtlust ning mis tuginevad kolmele põhilisele tugisambale: ettevõtlikkuse ja ettevõtluskultuuri edendamine noorte hulgas, tulevaste noorte ettevõtjate teavitamine, juhendamine ja nõustamine ning tajutavate praktiliste ja logistiliste takistuste kõrvaldamine.

Poliitikataust

Tänapäeva Euroopas on noortel väga raske leida oma kohta töömaailmas. Noorte tööturul osalemise edendamiseks on seepärast saanud poliitiline prioriteet. Asjaomaste meetmete näited on muu hulgas 2011. aasta noortele pakutavate võimaluste algatus ning noorte tööhõivepakett, millele järgnes 2013. aasta aprillis Euroopa Ülemkogul vastu võetud noortegarantii rakendamine kõikides liikmesriikides. Seejärel käivitas komisjon 2013. aastal noorte tööhõive algatuse ning avaldas teatise „Koostöö Euroopa noorte heaks. Meetmed noorte töötuse vähendamiseks”, et kiirendada noortegarantii rakendamist ja noortesse investeerimist.

Selles kontekstis on noorte ettevõtlus muutunud tänu töökohtade loomise ja inimkapitali arendamise potentsiaalile Euroopa Liidu arutelus esmatähtsaks. Euroopa Komisjon avaldas näiteks 2013. aastal teatise tegevuskava „Ettevõtlus 2020” kohta. Selles dokumendis esitati Euroopa ettevõtluspotentsiaali kasutamise ja olemasolevate ettevõtlustökete kõrvaldamise meetmed.

Peamised tähelepanekud

Hoolimata suurest poliitilisest huvist noorte ettevõtluse vastu otsustasid 2013. aastal hakata füüsilisest isikust ettevõtjaks (FIEks) vaid väga vähesed töötavad noored (6,5% 15–29-aastastest noortest ehk 2,7 miljonit inimest). Füüsilisest isikust ettevõtjatest noorte osa on ELi liikmesriigiti väga erinev, ulatudes vähemalt 15%st Itaalias ja Kreekas kuni 3%ni Saksamaal ja Taanis. Selline lahknevus võib kajastada ettevõtlusega alustamise takistuste/võimaluste riiklike erinevusi ning erinevaid tööturutingimusi. Noortest hakkavad füüsilisest isikust ettevõtjaks valdavalt mehed: ELi 28 liikmesriigi füüsilisest isikust ettevõtjatest olid 2013. aastal vaid 33% naised. Murelikuks teeb ka, et füüsilisest isikust

ettevõtjatest noored on ülesindatud väheste tööturu tõketega sektorites (nt ehitus), kus on levinud näiline füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine.

Füüsilisest isikust ettevõtjaks hakkamise otsus on keeruline ja sõltub erinevatest mikro- ja makrotasandi teguritest. Ettevõtluse kui karjäärivõimaluse teostamist ja arusaama kujundavad ka ühiskondlikud ja isiklikud hoiakud. Füüsilisest isikust ettevõtjatest noorte üldisest vähesusest hoolimata on Euroopa noored ettevõtjaks hakkamisest üsnagi huvitatud: 48% noortest peab sellist tööhõivevormi soovitavaks ja 41% teostatavaks. Kuigi neid noori on oluliselt rohkem kui füüsilisest isikust ettevõtjatest noori, on need näitajad oluliselt väiksemad kui teistes riikides, näiteks Brasiilias, Hiinas, Indias ja Ameerika Ühendriikides.

Aruandes võrreldakse füüsilisest isikust ettevõtjatest noorte ja noorte töövõtjate tööalaseid ja inimväärusi ning ilmneb, et ettevõtja isiksusel on konkreetsed väärtuseelistused, mis mõjutavad sotsiaalset käitumist. Kahe rühma vahel on selged erinevused. Eelkõige seostavad noored füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist positiivselt iseotsustusvabaduse ja motivatsiooniga ning negatiivselt traditsioonide, konformismi ja kindlustundega. Tulemused näitavad, et füüsilisest isikust ettevõtjatest noortele on oluline olla vaba ja loov, proovida elus eri asju ja võtta riske; sinna rühma kuuluvad noored on vähem traditsioonides kinni ega pea kindlat ja stabiilset keskkonda esmatähtsaks. Muutustele avatus on füüsilisest isikust ettevõtjatest noortele iseloomulik käitumisjoon, samas kui konformismi seostatakse selgelt töövõtjatega.

Aruandes uuritakse 15 valitud poliitikameedet ja algatust, mis edendavad noorte ettevõtlust viies ELi liikmesriigis. Esimese poliitikavaldkonna (*ettevõtlikkuse, ettevõtlust soosivate hoiakute ja ettevõtluskultuuri edendamine noorte hulgas*) raames tõstetakse esile kaheksa poliitikameedet. Mõnes poliitikameetmes tunnustatakse õpetajate tähtsust nendes protsessides (nn koolitajate koolitamine) ning tavaliselt haridussüsteemis pakutavates algatustes kohandatakse eesmärgid ja vahendid vastavalt õpilaste tasemele ja vanusele.

Teise poliitikavaldkonna (*teavitamine, juhendamine ja nõustamine*) raames kirjeldatakse seitset poliitikameedet. Need aitavad noortel ettevõtjatel mitmesuguste tugivahenditega vähendada lünki oma töö või ettevõtlusega seotud teadmistes ja kogemustes.

Kolmanda poliitikavaldkonna (*tajutavate praktiliste tõkete kõrvaldamine ja laenudele juurdepääsu lihtsustamine*) raames tuuakse välja seitse poliitikameedet. Meetmetega püütakse lahendada algkapitali puudumise ja välisrahastuse saamise probleeme, mis mõjutavad eelkõige noori ettevõtjaid, ning aidatakse leida ettevõtte loomiseks vajalikku tegevuskohta ja füüsilist taristut.

Poliitikasoovitused

- Riigiinvesteeringute parimate tulemuste saavutamiseks peavad noorte ettevõtlust edendavad poliitikameetmed ja algatused olema suunatud neile, kel on õiged oskused, väärtused ja ideed.
- Kuigi noorte ettevõtluse edendamise tegevused peamiselt riigiasutused, võib erasektori ja/või kodanikuühiskonna organisatsioonide roll olla väga oluline, eelkõige seal, kus avaliku sektori initsiatiiv on nõrk.
- Eelkõige need liikmesriigid, kus noorte ettevõtluskultuuri edendamine on alles lapsekingades, saavad õppida üksteise kogemustest.
- Noorte ettevõtluse toetamist tuleb käsitleda pikaajalise strateegiana: kehtestatud poliitikameetmed annavad nii konkreetseid (uued ettevõtted) kui ka abstraktseid tulemusi (noorte üldiste hoiakute muutumine füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise suhtes) tõenäoliselt keskmises kuni pikas perspektiivis.
- Noorte ettevõtjate toetusprogrammid on eriti tõhusad, kui need pakuvad tasakaalustatud ja laiaulatuslikku toetust, sest asjaomased probleemid on sageli omavahel seotud ja vajavad kombineeritud lahendusi. Toetusmeetmete täielikuks toimimiseks tuleb neid rakendada suhteliselt pika aja jooksul, sest tavaliselt on ettevõtte esimesed tegevusaastad kõige otsustavamad.
- Õpetajate, mentorite ja nõustajate kvaliteet on algatuste edu pant. Noored ettevõtjad väärtustavad eelkõige kogenumate ettevõtjate kogemusi ja oskusteavet.

Lisateave

Aruanne "Youth entrepreneurship: Values, attitudes, policies" („Noorte ettevõtlus: väärtused, hoiakud ja tegevuskavad“) on avaldatud veebilehel <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2015/labour-market/youth-entrepreneurship-in-europe-values-attitudes-policies>

Lisateave: Massimiliano Mascherini, teadusjuht, mam@eurofound.europa.eu